

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 58 0 P 251164 25 Rev
Sarajevo, 16.05.2025. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sutkinja: Jasminke Kubat, kao predsjednice vijeća, Svjetlane Milišić-Veličkovski i Mirsade Čaušević-Dučić, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice Sveučilišne kliničke bolnice Mostar, koju zastupa punomoćnik Davor Šilić, advokat iz Mostara, protiv tužene J.T.B iz M, Ulica Z ... koju zastupaju punomoćnici Sanja Iličić-Lukenda i Luka Božić, odvjetnici iz Čitluka, radi povrata sredstava specijalizacije, vrijednost spora: 43.709,81 KM, odlučujući o revizijama tužiteljice i tužene protiv presude Kantonalnog suda u Mostaru broj: 58 0 P 251164 24 Gž od 28.11.2024. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 16.05.2025. godine, donio je sljedeću

P R E S U D U

Revizija tužiteljice se odbacuje.

Revizija tužene se dopušta i usvaja, te se obje nižestepene presude preinačavaju tako što se tužbeni zahtjev odbija.

Tužiteljica je dužna tuženoj nadoknaditi troškove postupka u iznosu od 6.301,80 KM, u roku od 30 dana od prijema prepisa ove presude.

Odbija se zahtjev tužiteljice za naknadu troškova postupka nastalih u povodu revizije.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Mostaru broj: 58 0 P 251164 21 P od 28.11.2020. godine, stavom I izreke tužena je obavezana vratiti tužiteljici ukupan iznos od 29.179,40 KM na ime duga po osnovu ugovora o specijalizaciji sa pripadajućim zakonskim zateznim kamatama počevši od 28.10.2021. godine, kao dana podnošenja tužbe pa do konačne isplate. Stavom II izreke odbijen je dio tužbenog zahtjeva za iznos od 18.771,16 KM, dok je stavom III izreke tužena obavezana nadoknaditi tužiteljici troškove parničnog postupka u iznosu od 1.396,53 KM, u roku od 30 dana.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Mostaru broj: 58 0 P 251164 24 Gž od 28.11.2024. godine žalbe tužiteljice i tužene su odbijene kao neosnovane i prvostepena presuda u cijelosti potvrđena.

Protiv drugostepene presude, revizije su blagovremeno izjavile tužiteljica i tužena, obje pozivom na odredbu člana 237. st. 3. i 4. Zakona o parničnom postupku.

Tužiteljica pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, i to u dijelu kojim se odbija žalba tužiteljice i potvrđuje prvostepena presuda u dijelu kojim je tužbeni zahtjev odbijen, te predlaže da ovaj sud reviziju usvoji i drugostepenu presudu preinači tako što će tužbeni zahtjev usvojiti u cijelosti ili da pobijanu presudu ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje, uz obavezu tužene na naknadu troškova sastava revizije u iznosu od 1.895,40 KM.

Tužena nije izjavila odgovor na reviziju.

Tužena reviziju izjavljuje zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, u odnosu na dio drugostepene presude kojim je odbijena njena žalba i prvostepena presuda potvrđena u dijelu kojim je tužbeni zahtjev usvojen, te predlaže da ovaj sud reviziju dopusti, usvoji i pobijane nižestepene presude preinači tako što će odbiti tužbeni zahtjev u cijelosti, uz obavezivanje tužiteljice na naknadu troškova cjelokupnog postupka, uključujući i troškove sastava revizije u iznosu od 1.579,50 KM.

U odgovoru na reviziju tužene tužiteljica osporava osnovanost revizijskih prigovora i predlaže da se revizija odbije kao neosnovana, uz obavezivanje tužene da joj naknadi troškove sastava odgovora na reviziju u iznosu od 1.263,60 KM.

Nakon što je ispitao pobijanu presudu u granicama propisanim odredbom člana 241. stav 2. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu: ZPP), ovaj revizijski sud je našao da je revizija tužene dopuštena i osnovana, dok revizija tužiteljice nije dopuštena.

Odredbom člana 237. stav 2. Zakona o parničnom postupku² (u daljem tekstu: ZPP), propisano je da revizija nije dozvoljena ako vrijednost pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi 30.000,00 KM, a u privrednim sporovima 50.000,00 KM.

I tužiteljica i tužena podnose reviziju pozivom na odredbe člana 237. st. 3. i 4. ZPP, budući da vrijednost dijela drugostepene presude koji se pobija revizijom tužiteljice iznosi 18.771,16 KM, a dijela koji se pobija revizijom tužene iznosi 29.179,40 KM, te nijedan od ovih iznosa ne prelazi navedeni vrijednosni cenzus iz člana 237. stav 2. istog zakona.

Odredbom člana 237. stav 3. ZPP propisano je da Vrhovni sud Federacije, izuzetno, može dopustiti reviziju u svim predmetima ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima. Prema odredbi stava 4. istog člana, u slučajevima u kojima revizija nije dozvoljena prema odredbi stava 2. tog člana, stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostepene presude ako odluka u sporu zavisi od rješenja nekog materijalnopravnog ili procesnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. U skladu s odredbom stava 5. istog člana, stranka u reviziji treba određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg je podnijela izuzetnu reviziju, uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava, koji se na njega odnose, te izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

¹ „Službene novine Federacije BiH“ br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

² „Službene novine Federacije BiH“ br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

Dakle, kako to iz navedenih odredaba proizlazi, da bi se moglo pristupiti ocjeni da li je riječ o pravnom pitanju važnom za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni i s tim u vezi dopuštenosti revizije, potrebno je da podnesena revizija kumulativno ispunjava pretpostavke propisane stavom 5. člana 237. ZPP, pa izostanak u reviziji bilo koje od tih pretpostavki čini reviziju nedopuštenom i revizijski sud ne može ispitivati njenu osnovanost.

Pri tome, u skladu s odredbom člana 241. stav 2. ZPP, u povodu revizije iz člana 237. stav 3. tog zakona, revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i samo zbog pitanja koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni zbog kojeg je podnesena i koje je u njoj određeno naznačeno kao takvo, uz pozivanje na propise i druge izvore prava koji se na to pitanje odnose.

Tužiteljica u podnesenoj reviziji ističe da smatra da ovaj revizijski sud treba dopustiti reviziju kako bi dao odgovor na pravna pitanja koja su važna za pravilnu primjenu prava i u drugim slučajevima, a koja pitanja glase:

1. Je li obaveza uplate doprinosa – utuživa?
2. Je li vjerodostojan način obračuna doprinosa koji nije obračunat u skladu sa Zakonom o doprinosima?

Ovakvo postavljena pitanja ne predstavljaju sporna pravna pitanja važna za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, o kojima bi Vrhovni sud trebao zauzeti određeno pravno stanovište. Naime, pravno pitanje kojeg imaju u vidu odredbe člana 237. st. 3. i 4. ZPP je pitanje o pravnom značaju pravne norme, bilo materijalne ili procesne, koja treba da se primijeni na konkretno činjenično stanje.

Međutim, pravne norme za koje tužena vezuje svoja pitanja nisu nejasne, niti postoje dileme ili različitosti u njihovom tumačenju. Nasuprot tome, odgovori na pitanja naznačena u reviziji tužiteljice su očigledni i proizlaze iz samih zakonskih odredaba. Ovim pitanjima se, dakle, u suštini osporava primjena odredaba materijalnog prava u konkretnom slučaju, što reviziji daje karakter redovne revizije. Zbog toga tako postavljena pitanja i ne predstavljaju pitanja kakva imaju u vidu odredbe člana 237. st. 4. i 5. ZPP.

Kada bi se postavljenim pitanjima tužiteljice i mogao dati značaj pitanja iz člana 237. stav 4. ZPP, revizija ne bi bila dopuštena jer revidentica u reviziji nije dokazala važnost postavljenih pitanja za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, kao drugog uslova za dopuštanje revizije iz člana 237. stav 3. ZPP.

S obzirom na sve navedeno, ovaj sud je reviziju tužiteljice odbacio kao nedozvoljenu primjenom odredaba člana 247. st. 4. i 5. ZPP, našavši da nisu ispunjeni uslovi za dopustivost revizije predviđeni odredbama člana 237. st. 3. do 5. istog zakona.

Tužena u svojoj reviziji predlaže da ovaj revizijski sud odgovori na pravno pitanje „što se može smatrati troškovima specijalizacije“, ističući da o tom pitanju ovisi odluka u ovoj pravnoj stvari, da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i jednakopravnosti svih u njegovoj primjeni, te ukazujući na potrebu promjene stava sudske prakse po ovom pitanju.

Ovaj revizijski sud je ocijenio da bi meritorno odlučivanje o reviziji tužene bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima, posebno imajući u vidu da je o pravnom pitanju koje se postavlja u reviziji Građansko odjeljenje Vrhovnog suda zauzelo pravno shvatanje, te da je pobijana presuda zasnovana na stavu koji nije u saglasnosti sa navedenim pravnim shvatanjem ovog suda.

Predmet spora je zahtjev za vraćanje troškova specijalizacije koji se sastoje od plaća i naknada koje je tužiteljica isplatila tuženoj za vrijeme trajanja specijalizacije. Tužiteljica svoj zahtjev zasniva na tvrdnji da plaće i naknade predstavljaju sredstva uložena u specijalizaciju tužene, te da obaveza tužene na vraćanje sredstava uložених u njeno školovanje proizlazi iz njenog propusta da, u skladu sa Ugovorom o specijalizaciji, po završetku specijalizacije ostane na radu kod tužiteljice u periodu predviđenom tim ugovorom.

U postupku koji je prethodio reviziji nižestepeni sudovi su utvrdili:

- da je Rješenjem Federalnog ministarstva zdravstva broj: 06-34-3484/10 od 1.6.2010. godine tuženoj kao doktoru medicine, odobrena specijalizacija iz patološke anatomije za potrebe Kliničke bolnice Mostar;

- da su Ugovorom o specijalizaciji broj 4086/10 od 1.8.2010. godine, tužiteljica i tužena regulisali sva međusobna prava i obveze po ovom osnovu; da je članom 5. tog ugovora određeno da će se po završenoj specijalizaciji specijalizant – tužena rasporediti na radno mjesto koje odgovara grani njene specijalizacije, a članovima 8. i 9. ugovorena je obaveza tužene da po završenoj specijalizaciji ostane na radu kod tužitelja u dvostrukom trajanju u odnosu na dužinu specijalizacije, u protivnom dužna je vratiti cijeli iznos uložen u njeno školovanje sa revalorizacijom i zateznom kamatom;

- da su tužiteljica i tužena zaključile Ugovor o radu na neodređeno vrijeme broj 5-499/10 od 10.8.2010. godine, počevši od 01.08.2010. godine, te da je članom 4. tog ugovora predviđeno da će tužena obavljati poslove specijalizanta na Kliničkom zavodu za patologiju, citologiju i sudsku medicinu s poslovima i radnim zadacima opisanim u Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu i organizaciji rada Kliničke bolnice Mostar, a članom 8. Ugovora je propisano da će tužena raditi u punom radnom vremenu prema rasporedu i utvrđenoj potrebi rada navedenog Kliničkog zavoda ili druge Klinike – Odjela – Zavoda – Službe u skladu s normativnim aktima Kliničke bolnice Mostar;

- da je tužena dana 27.02.2015. godine položila specijalistički ispit iz Patološke anatomije;
- da je tužena 22.09.2021. godine podnijela tužiteljici zahtjev za raskid Ugovora o radu na neodređeno vrijeme broj: 4-720/20 od 20.11.2020. godine;

- da je rješenjem tužiteljice od 28.09.2021. godine o prestanku Ugovora o radu tuženoj, kao specijalisti patološke anatomije, koja obavlja poslove specijaliste patološke anatomije na Kliničkom odjelu za patologiju Kliničkog zavoda za patologiju, citologiju i sudsku medicinu SKB Mostar, otkazan Ugovor o radu na neodređeno vrijeme broj 4-720/20 od 20.11.2020. godine, i da joj je radni odnos prestao dana 1.10.2021. godine;

- da je tužiteljica za vrijeme trajanja specijalističkog staža tuženoj isplatila plaće u ukupnom iznosu od 105.783,27 KM, naknade za topli obrok u iznosu od 7.315,50 KM i regres u iznosu od 200,00 KM;

- da je tužena kod tužiteljice trebala ostati na radu još 42 mjeseca, te da srazmjerno tome, iznos koji tužena treba vratiti tužiteljici prema parametrima Ugovora o specijalizaciji iznosi 43.710,08 KM na ime bruto plaća, toplog obroka, naknade za dežure i na ime regresa, s tim da se,

od tog ukupnog iznosa, 18.771,61 KM odnosi na poreze i doprinose koje tužiteljica nije uplatila, dok je iznos od 29.179,40 KM isplaćen tuženoj.

U iznesenoj činjeničnoj i pravnoj situaciji prvostepeni sud je odluku o usvajanju zahtjeva tužiteljice zasnovao na pravnom zaključku da je otkazivanjem Ugovora o radu na strani tužene nastala obaveza vraćanja srazmjernog dijela sredstava uložениh od strane tužiteljice u njenu specijalizaciju, zbog čega je usvojen tužbeni zahtjev u iznosu od 29.179,40 KM. Dio tužbenog zahtjeva za isplatu iznosa od 18.771,61 KM, koji se odnosi na uplatu poreza i doprinosa za period potraživanja, odbijen je jer tužiteljica ove poreze i doprinose za tuženu nije ni uplatila.

Drugostepeni sud je prihvatio kao pravilne i potpune činjenične zaključke prvostepenog suda, pri čemu je potvrdio i pravni stav prvostepenog suda, te odbio žalbu tužene. Taj sud je našao da je tužiteljica ispunila svoju obavezu prema tuženoj, te je i tužena, shodno članu 17. Zakona o obligacionim odnosima, bila dužna ispuniti svoje obaveze koje je prema tužitelju preuzela Ugovorom o specijalizaciji, tako da je otkazivanjem ugovora o radu za tuženu nastala obaveza koju je preuzela odredbama člana 9. u vezi sa članom 10. Ugovora o specijalizaciji za vraćanje sredstava uložениh za njezinu specijalizaciju. Drugostepeni sud pri tome cijeni da se isplaćene plaće i naknade ne mogu odvojeno promatrati u odnosu na troškove specijalizacije i isključivo vezati za prava tužene po osnovu radnog odnosa.

Po ocjeni ovog suda, tužena revizijom osnovano osporava ovakav pravni stav nižestepenih sudova.

Prvostepeni i drugostepeni sud pravilno utvrđuju da tuženu obavezuju odredbe Ugovora o specijalizaciji od 01.08.2010. godine, te da otkazom ugovora o radu, do kojeg je došlo na zahtjev tužene, prije isteka dvostrukog trajanja u odnosu na trajanje specijalizacije, za tuženu nastaje obaveza da tužiteljici vrati iznos uložен u njeno školovanje.

Revizijom tužene se, međutim, osnovano ističe da se plaće i druge naknade koje je tužiteljica tuženoj isplaćivala po osnovu radnog odnosa, u skladu s ugovorom o radu i odredbama Zakona o radu, ne mogu smatrati troškom koji je tužiteljica uložila u njeno školovanje, odnosno troškom specijalizacije.

Tužena je, naime, osim sticanja teorijskog i praktičnog znanja prema programu specijalizacije, na osnovu ugovora o radu zaključenog sa tužiteljicom, za vrijeme specijalističkog staža radila i obavljala sve stručne poslove i zadatke radnog mjesta na koje je bila raspoređena. Plaće koje je tužena kao specijalizantica primala tokom trajanja specijalizacije predstavljaju kompenzaciju za taj izvršeni rad, a druge primljene naknade predstavljaju pravo koje tuženoj pripada po osnovu radnog odnosa.

Plaća je, naime, novčana protuvrijednost rada koji radnik obavi za poslodavca. Kao takva, plaća predstavlja najbitniji socijalno-ekonomski institut iz okvira radnog prava. Zbog toga su pravo na plaću i zaštita plaće striktno regulisani odredbama čl. 75-83. Zakona o radu FBiH³, odnosno odredbama čl. 68-74 ranije važećeg Zakona o radu⁴. Iz tih odredaba, kao i iz odredbe člana 7.

³ „Službene novine Federacije BiH” br. 26/16 i 89/18

⁴ „Službene novine Federacije BiH” br. 43/99, 32/00 i 29/03

Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, te člana 4. Evropske socijalne povelje, proizlazi da je plaća ekvivalent za izvršeni rad, te da predstavlja osnovno pravo radnika neodvojivo od njegovog rada, kao i da se samo zakonskim odredbama i pod posebno i jasno predviđenim uslovima može propisati djelomično ograničenje u isplati plaće, odnosno izvršenje na plaći kao sredstvu izvršenja.

Upravo iz navedenih razloga, Građansko odjeljenje ovog suda je na sjednici održanoj 19.03.2025. godine zauzelo sljedeće pravno shvatanje: „U troškove specijalizacije ne spadaju isplaćene bruto i neto plaće i druge naknade vezane za radni odnos, bez obzira gdje je specijalizant obavljao rad.“

Shodno navedenom, tužiteljica je imala pravnog osnova potraživati od tužene stvarne troškove koji su joj nastali usljed specijalizacije tužene, kao što su troškovi mentorstva, specijalističkog ispita i slično, ali ne i iznose bruto plaća i drugih naknada isplaćenih po osnovu radnog odnosa.

Po ocjeni ovog suda, drugostepeni sud pravilno rezonuje da svrha specijalizacije tužene jeste bila njeno osposobljavanje za rad iz oblasti patološke anatomije radi zaposlenja na radnom mjestu koje odgovara grani njene specijalizacije. Tačno je i da je tužiteljica sa tuženom zaključila ugovor o radu za vrijeme trajanja specijalizacije upravo iz tih razloga, kao i da je tužena kroz uloženi rad i učila, te sticala znanje i iskustva, što je konačno dovelo do zvanja specijaliste. Nižestepeni sudovi, međutim, gube iz vida da pravni status tužene, niti odnos tužiteljice i tužene za vrijeme specijalizacije, nisu bili regulisani nekim posebnim ugovorom, nego upravo ugovorom o radu – iz kojeg su za tuženu kao specijalizanta proizlazila sva prava kao i za svakog drugog zaposlenika.

Nema pravnog osnova, stoga, zaključak drugostepenog suda da se plaća i naknade koje je tužena primala ne mogu promatrati kao naknada za obavljeni rad po ugovoru o radu, već da se radi samo o troškovima specijalizacije.

S obzirom na sve izloženo, cijeneći da u iznosima koje tužiteljica potražuje tužbenim zahtjevom nisu sadržani troškovi specijalizacije odnosno sredstava uložena u školovanje tužene, već samo plaće i naknade koje su tuženoj isplaćene kao ekvivalent za njen rad, ovaj sud je našao da tužbeni zahtjev nije osnovan.

Shodno navedenom, ovaj sud je, primjenom člana 250. stav 1. ZPP, reviziju tužene usvojio i odlučio kako je to navedeno u stavu drugom izreke ove revizijske odluke.

Budući da je drugostepena presuda preinačena, to je primjenom odredbe člana 397. stav 2. ZPP preinačena i odluka o troškovima postupka, tako što je naloženo tužiteljici da tuženoj naknadi cjelokupne troškove parničnog postupka u ukupnom iznosu od 6.301,80 KM. Troškovi su odmjereni saglasno odredbi člana 386. stav 1. ZPP, u vezi sa odredbama čl. 12. i 13. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata⁵, te odredbi člana 31. Zakona o advokaturi⁶.

⁵ „Službene novine Federacije BiH“ broj 22/04

⁶ „Službene novine Federacije BiH” br. 40/02, 29/03, 18/05 i 68/05

Troškovi tužene sastoje se od troškova prvostepenog postupka koje je odmjerio prvostepeni sud u iznosu od 3.790,80 KM, troškova sastava žalbe u iznosu od 1.053,00 KM, kao i sastava revizije u iznosu od 1.458,00 KM. Troškovi sudske takse/pristojbe na žalbu u iznosu od 900,00 KM nisu dosuđeni, budući da u spisu predmeta nema dokaza da je tužena ovu taksu platila. Rok za izvršenje činidbe i početak toka tog roka određeni su primjenom odredaba člana 179. ZPP. S obzirom na navedeno, donesena je odluka kao u stavu trećem izreke ove presude.

U skladu s odredbom člana 397. stav 2. u vezi s članom 386. stav 1. ZPP, odbijen je zahtjev tužiteljice za naknadu troškova sastava revizije i odgovora na reviziju, jer tužiteljica nije uspjela u revizijskom postupku.

Predsjednica vijeća
Jasminka Kubat, s.r.